**Український державний університет
імені Михайла Драгоманова**

ВЕКТОРИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПІЗНАННЯ:

збірник наукових праць учасників звітно-наукової конференції викладацького складу та здобувачів освіти Факультету психології
ОПП «Психологія» та «Прикладна психологія»
(21-24 квітня 2026 року, м. Київ)

**КИЇВ
2026**

УДК 159.9.01.072:165 [005.745
В 26

Рецензенти:
МОВА Людмила – доктор педагогічних наук, кандидат психологічних наук, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв;
ЛУПІЙКО Людмила – кандидат психологічних наук, доцент, заступник декана з навчально-методичної роботи Факультету психології, Український державний університет імені Михайла Драгоманова.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 13 від 30 квітня 2026 р.).

Вектори психологічного пізнання: збірник наукових праць учасників звітно-наукової конференції викладацького складу та здобувачів освіти Факультету психології ОПП «Психологія» та «Прикладна психологія» (21-24 квітня 2026 року, м. Київ) [Електронне видання] / Загальна ред.: проф. Т.В. Андрущенко, проф. Г.П. Мозгова. Ред. колегія: проф. Л.М. Вольнова, проф. І.М. Ковчина. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2026. 268 с.

Збірник містить тези доповідей учасників конференції та охоплює проблемні питання, що стосуються різних проблем вікового розвитку, соціальної взаємодії та подолання наслідків психотравмуючих ситуацій становлення особистості та діяльності майбутнього фахівця–психолога.

© Колектив авторів, 2026
© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2026

До чинників, що опосередковують вплив самооцінки на навчальну діяльність, належать рівень розвитку рефлексивних умінь, сформованість навичок саморегуляції, характер мотивації, а також соціально-психологічні умови освітнього середовища. Підтримка з боку викладачів, наявність конструктивного зворотного зв'язку та сприятливий психологічний клімат сприяють формуванню адекватної самооцінки й підвищують ефективність навчання.

Висновок. Таким чином, самооцінка виступає не лише характеристикою самосприйняття, а й важливим регулятором навчальної діяльності, який визначає рівень активності, наполегливість і результативність студента. Її розвиток є необхідною умовою формування здатності до самостійного навчання, професійного становлення та успішної адаптації в системі вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Нарійчук М. Д. Психологічні особливості становлення самооцінки особистісних моральних якостей студентів. *Наука і освіта*. 2009. № 1/2. С. 102–107.

2. Сняданко І. І. Діагностика рівня навчальної самоефективності студентів. *Практична психологія та соціальна робота*. 2014. № 1. С. 45–51.

3. Демченко В. Психологічна адаптація першокурсників до навчальної діяльності. *Новий Колегіум.* 2010. № 6. С. 25–29.

4. Bandura, A. Social Learning and Personality Development. New York, Holt, Rinehart and Winston, 2007. 329 p.

Федоренко Алла Федорівна,
кандидат психологічних наук, доцент,
професор кафедри психології

Литвиненко Олександра Андріївна,
здобувачка другого рівня вищої освіти,
спеціальність С4 Психологія,
ОПП «Прикладна психологія»

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Актуальність проблеми. Емоційна сфера молодших школярів є центральною складовою їхнього психічного та особистісного розвитку. Саме у віці 6–10 років відбувається становлення базових емоційних механізмів: уміння

розуміти власні почуття, співпереживати іншим, контролювати емоційні реакції та користуватися емоційними сигналами в соціальному спілкуванні. Від рівня сформованості цих процесів значною мірою залежить адаптація дитини до шкільного середовища, успішність навчання, якість взаємин з однолітками та педагогами.

Ступінь розроблення проблеми. Концепція емоційного інтелекту, запропонована Деніелом Гоулманом, стала теоретичною основою сучасного розуміння емоційної компетентності у дітей. Учений наголошує, що «здатність людини усвідомлювати власні почуття, керувати ними та розуміти емоції інших часто є важливішою для її успіху, ніж рівень загального інтелекту» [2]. Це положення особливо актуальне для молодшого шкільного віку, коли дитина вчиться взаємодіяти в новій соціальній структурі – класному колективі – і потребує сформованих навичок емоційного самоконтролю.

Виклад основного матеріалу. У віковій психології підкреслюється, що емоційний розвиток молодших школярів має свої специфічні закономірності. М. Заброцький зазначає: «Дитина молодшого шкільного віку ще не володіє повною системою емоційної саморегуляції, але саме в цей період активно формується здатність контролювати власні емоції» [3, с. 42]. Це означає, що педагогічна підтримка, моделювання дорослими конструктивних способів вираження емоцій і навчання навичок емоційної грамотності є надзвичайно важливими.

Дослідження І. Лисенкової підтверджують, що емоційність молодших школярів нерозривно пов’язана з їхньою навчальною діяльністю. Вона підкреслює, що емоційні прояви дітей цього віку «характеризуються імпульсивністю та недостатнім рівнем довільного контролю, що потребує спеціальної педагогічної підтримки» [4, с. 192]. Тобто емоційні реакції дітей часто визначаються ситуацією: невдачі можуть викликати фрустрацію, успіх – підвищену радість, зауваження вчителя – сильне засмучення або образу.

У формуванні емоційної стійкості та позитивного емоційного досвіду велике значення має сімейний мікроклімат. За даними О. Лелюх-Степанчук, теплі та гармонійні стосунки з дорослими створюють основу для розвитку впевненості в собі, адже «тепле, підтримувальне ставлення дорослих сприяє формуванню впевненості та гармонізації емоційного розвитку» [5, с.141]. Тому роль батьків у становленні емоційної сфери дітей не можна недооцінювати.

Серед сучасних педагогічних і психологічних технологій важливе місце займають методи арт-терапії. О. Войтовська зазначає, що творчі практики допомагають дитині не лише висловити внутрішні переживання, а й зрозуміти їх. Вона стверджує, що «арт-терапевтичні техніки сприяють усвідомленню та вираженню дитиною власних емоцій, зниженню емоційного напруження та

розвитку емпатії» [1, с. 69]. Арт-терапія, казкотерапія, музична терапія та інші творчі форми роботи сприяють створенню безпечного простору для емоційного самовираження.

Не менш важливими є погляди Костянтина Ушинського, який ще у XIX столітті підкреслював значення емоційного виховання. На його думку, «моральні почуття становлять основу характеру дитини, а тому емоційне виховання є невід'ємною складовою її гармонійного розвитку» [6, с. 87]. Саме моральні емоції – доброта, співчуття, сором, обурення несправедливістю – стають фундаментом соціальної поведінки та визначають якість взаємодії дитини з оточенням.

Висновок. Таким чином, аналіз наукових джерел свідчить, що емоційна сфера молодших школярів формується під впливом складної взаємодії біологічних, соціальних і педагогічних чинників. Вона потребує системної підтримки – від педагогів, психологів і батьків – та цілеспрямованого розвитку через творчість, гру, спілкування і навчання навичок емоційної регуляції. Формування емоційного інтелекту, моральних почуттів і здатності до емпатії є важливими умовами успішної соціалізації дитини в сучасному освітньому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Войтовська О. Розвиток емоційного інтелекту в дітей дошкільного й молодшого шкільного віку методами арт-терапії. *Нова педагогічна думка.* 2020. №2. С. 68–71.

2. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Vivat, 2018. 478 с.

3. Заброцький М. М. Вікова психологія. Київ: МАУП, 1998. 92 с.

4. Лисенкова І. П. Психологічна характеристика особливостей емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку. *Теорія і практика сучасної психології.* 2018. №2. С. 190–193.

5. Лелюх-Степанчук О. О. Особливості емоційного розвитку дітей молодшого шкільного віку. *Теорія і практика сучасної психології.* 2018. №2. С. 140–144.

6. Ушинський К. Д. Про емоційне виховання дітей. Київ: Радянська школа, 1974. 152 с.